

บทที่ 5

สรุปและอภิปรายผล

บทนี้ จะกล่าวถึงวัตถุประสงค์วิธีการดำเนินการวิจัยการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลผลการวิจัย การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์

- 1) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของบุคลากรในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี
- 2) เพื่อเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของบุคลากรในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี จำแนกตามตัวแปรเพศ วุฒิการศึกษา ตำแหน่ง อายุการทำงาน และขนาด โรงเรียน
- 3) เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะการปรับปรุงการมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของบุคลากรใน โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี
- 4) เพื่อเสนอแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของบุคลากรใน โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ บุคลากรในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี ประกอบด้วย ผู้รับใบอนุญาต ผู้อำนวยการสถานศึกษา หัวหน้าฝ่ายวิชาการ ศาสนา และหัวหน้าฝ่ายวิชาการสามัญ จำนวน 224 คน

วิธีการดำเนินการวิจัย แบ่งเป็น 2 ขั้นตอนคือ

ขั้นตอนที่ 1 เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้ผ่านการตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์หรือนิยาม (Item Objective Congruence Index : IOC) จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน และหาค่าความเที่ยง (Reliability) ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟา (Coefficient of Alpha) ใช้สูตรของ

ครอนบาค (Cranbach) ได้ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามเท่ากับ 0.98 ลักษณะของแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของบุคลากรในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผนการปฏิบัติงาน (P:Plan) ด้านการดำเนินการตามแผน (D:Do) ด้านการตรวจสอบประเมินผล (C:Check) และด้านการนำผลการประเมินมาปรับปรุง (A:Act) โดยยึดเกณฑ์การพิจารณาเลือกตอบแบบสอบถาม 5 ระดับ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open-ended Questionnaire) ให้ผู้ตอบแบบสอบถามเสนอแนะการปรับปรุงการมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของบุคลากรในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี

ขั้นตอนที่ 2 เป็นการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ใช้แบบบันทึกการประชุมสนทนากลุ่ม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยศึกษาอัลกุรอาน อัลหะดีษ เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมและการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและงานวิจัยต่างๆที่เกี่ยวข้อง และเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามโดยผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสือแนะนำตัวผู้วิจัยจากวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี แล้วนำแบบสอบถามพร้อมหนังสือแนะนำตัวส่งให้โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดปัตตานีผ่านสำนักงานการศึกษาเอกชนอำเภอที่โรงเรียนสังกัดอยู่ จำนวน 24 ฉบับ และผู้วิจัยไปปรับแบบสอบถามคืนจากสำนักงานการศึกษาเอกชนอำเภอและไปปรับด้วยตนเองจากโรงเรียนเอกชนบางส่วน ได้รับแบบสอบถามคืน 224 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถามปรากฏว่าเป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์ทุกฉบับ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์หาค่าต่างๆด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามตอนที่ 1 เกี่ยวกับสถานภาพและขนาดโรงเรียนวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ตอนที่ 2 ระดับการมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของบุคลากรในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดปัตตานีวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย 2 กลุ่ม โดยใช้ t-test (Independent Sampling) และเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย 3 กลุ่ม โดยใช้ความแปรปรวนทางเดียว f-test (One-way ANOVA) และตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะการปรับปรุงการมีส่วนร่วม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ความถี่และนำเสนอเป็นความเรียง

ส่วนข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ใช้วิธีการพรรณนาสังเคราะห์นำเสนอในรูปแบบความเรียง เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของบุคลากรในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี

5.1 สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของบุคลากรในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี ตามวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้

5.1.1 เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของบุคลากรในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี

ผลการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของบุคลากรในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการวางแผนการปฏิบัติงานมากเป็นลำดับแรก ($\bar{X} = 3.47$, S.D. = .73) รองลงมาด้านกรนำผลการประเมินมาปรับปรุง ($\bar{X} = 3.46$, S.D. = .74) และด้านการดำเนินการตามแผน ($\bar{X} =$

3.44, S.D. = .67) ส่วนด้านการตรวจสอบประเมินผล ($\bar{X} = 3.41$, S.D. = .69) มีส่วนร่วมน้อยที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อ ปรากฏผลดังนี้

1) การมีส่วนร่วมด้านการวางแผนการปฏิบัติงาน (P)

ข้อที่มีความสำคัญอยู่ในระดับมากที่สุด คือ การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีให้สอดคล้องกับธรรมนูญสถานศึกษา ($\bar{X} = 3.54$, S.D. = .93) รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมในการกำหนดกรอบในการประเมินตนเองของสถานศึกษาและการมีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ($\bar{X} = 3.51$, S.D. = .94) ส่วนข้อที่มีความสำคัญอยู่ในระดับน้อยที่สุด คือ การมีส่วนร่วมในการสร้างเครื่องมือการประเมินคุณภาพการศึกษา ($\bar{X} = 3.42$, S.D. = .80)

2) การมีส่วนร่วมด้านการดำเนินการตามแผน (D)

ข้อที่มีความสำคัญอยู่ในระดับมากที่สุด คือ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานตามแผนที่ร่วมกันจัดทำอย่างเต็มที่ ($\bar{X} = 3.70$, S.D. = .93) รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมในการประสานงานกับหน่วยงาน/องค์กรที่เกี่ยวข้องเพื่อให้งานบรรลุเป้าหมาย ($\bar{X} = 3.59$, S.D. = .78) ส่วนข้อที่มีความสำคัญอยู่ในระดับน้อยที่สุด คือ การมีส่วนร่วมในการรวบรวมวิเคราะห์สังเคราะห์ แผลผล และนำเสนอข้อมูลการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการศึกษาในรอบปี ($\bar{X} = 3.29$, S.D. = .79)

3) การมีส่วนร่วมด้านการตรวจสอบประเมินผล (C)

ข้อที่มีความสำคัญในระดับมากที่สุด คือ การมีส่วนร่วมในการประเมินคุณภาพการศึกษาตามระยะเวลาที่กำหนด ($\bar{X} = 3.48$, S.D. = .87) รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการปฏิบัติงานเป็นระบบและต่อเนื่อง ($\bar{X} = 3.46$, S.D. = .85) และการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษาและตัวบ่งชี้ ($\bar{X} = 3.46$, S.D. = .85) ส่วนข้อที่มีความสำคัญอยู่ในระดับน้อยที่สุด คือ การมีส่วนร่วมในการประเมินแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ($\bar{X} = 3.32$, S.D. = .88)

4) การมีส่วนร่วมด้านการนำผลการประเมินมาปรับปรุง (A)

ข้อที่มีความสำคัญอยู่ในระดับมากที่สุด คือ การมีส่วนร่วมในการนำผลการประเมินไปปรับปรุง และใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 3.54$, S.D. = .85) รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมในการนำผลการประเมินไปใช้ในการวางแผนกำหนดเป้าหมายการพัฒนาคุณภาพในปีถัดไป ($\bar{X} = 3.53$, S.D. = .91) ส่วนข้อที่มีความสำคัญอยู่ในระดับน้อยที่สุด คือ การมีส่วนร่วมในการติดตามผล รับข้อมูลย้อนกลับและนำผลไปเป็นข้อมูลปรับปรุงแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ($\bar{X} = 3.34$, S.D. = .96) ตามลำดับ

5.1.2 เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของบุคลากรในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของบุคลากรในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี จำแนกตามสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า บุคลากรที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นโดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน และที่มีวุฒิการศึกษา ตำแหน่ง และขนาดโรงเรียนต่างกัน มีความคิดเห็นในภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนบุคลากรที่มีอายุการทำงานต่างกันมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันเฉพาะในภาพรวมเท่านั้น ส่วนรายด้านมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.1.3 เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะการปรับปรุงการมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของบุคลากรในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี

ผลการศึกษาข้อเสนอแนะการปรับปรุงการมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของบุคลากรในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี พบว่า

1) ด้านการวางแผน (P) ผู้ตอบแบบสอบถามเสนอแนะการปรับปรุงการมีส่วนร่วมมากที่สุดสามอันดับ คือ ควรเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของโรงเรียนเข้าร่วมระดมสมองในการจัดทำแผนของโรงเรียน ร้อยละ 28.99 รองลงมา ควรส่งบุคลากรเข้ารับการอบรมและศึกษาดูงานในโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในด้านการจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อเป็นแบบอย่างในการกำหนดแนวทางการวางแผนร่วมกัน ร้อยละ 18.84 และควรเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการศึกษาข้อมูลสภาพปัจจุบันและปัญหาของสถานศึกษาเพื่อการวางแผนการดำเนินการให้มากกว่าที่เป็นอยู่ ร้อยละ 17.39 ตามลำดับ

2) ด้านการดำเนินการตามแผน (D) ผู้ตอบแบบสอบถามเสนอแนะการปรับปรุงการมีส่วนร่วมมากที่สุดสามอันดับ คือ ควรสร้างทีมงานที่มีคุณภาพ แล้วกำหนดแนวทางการทำงานที่ชัดเจน และให้มีการประสานงานกันอย่างกลมกลืน ร้อยละ 30.51 รองลงมา ควรส่งเสริมให้บุคลากรทำงานเป็นทีมและพัฒนาทีมงานร่วมกัน ร้อยละ 15.25 ตามลำดับ

3) ด้านการตรวจสอบผลการดำเนินงาน (C) ผู้ตอบแบบสอบถามเสนอแนะการปรับปรุงการมีส่วนร่วมมากที่สุดสามอันดับคือ ควรมีการนิเทศติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานร่วมกันอย่างต่อเนื่องร้อยละ 20 รองลงมาผู้บริหารควรมีส่วนร่วมในการตรวจสอบติดตามผลการดำเนินงานอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่องร้อยละ 16.67 และควรส่งเสริมบุคลากรให้มีส่วนร่วมในการตรวจสอบผลการดำเนินงานเป็นระยะๆ ร้อยละ 13.33 ตามลำดับ

4) ด้านการนำผลการประเมินมาปรับปรุงแก้ไข (A) ผู้ตอบแบบสอบถามเสนอแนะการปรับปรุงการมีส่วนร่วมมากที่สุดสามอันดับคือ ควรส่งเสริมให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการประชุมรับทราบ และให้ข้อเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงและพัฒนา ร้อยละ 25 รองลงมาพยายามให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการทำงาน และยอมรับในสิ่งที่ผิดพลาดเพื่อการแก้ไข ร้อยละ 18.42 และควรมีการประชุมปรึกษาหารือก่อนการดำเนินการปรับปรุงแก้ไข ร้อยละ 15.79 ตามลำดับ

5.1.4 เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของบุคลากรในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี

ผลการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของบุคลากรในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี จากการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้เชี่ยวชาญเพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาซึ่งประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการจากสำนักงานการศึกษาเอกชน ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาสได้แนวทางการพัฒนาดังนี้

1) แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมด้านการวางแผนปฏิบัติงาน (P)

การพัฒนาการมีส่วนร่วมด้านการวางแผนปฏิบัติงาน ควรส่งเสริมให้บุคลากรร่วมกันจัดเก็บหลักฐานและข้อมูลสารสนเทศให้เป็นระบบ เพื่อความสะดวกในการนำมาใช้ในการวางแผน ควรเปิดโอกาสให้บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์จุดเด่นจุดด้อย (SWOT) เพื่อวางแผนการปฏิบัติงาน ในขณะที่เดียวกันผู้บริหารต้องไม่กลัวการติเตียนจากผู้ใต้บังคับบัญชาเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นจริง ควรสร้างโมเดลในการวางแผนการทำงานร่วมกันเพื่อมุ่งสู่ “โรงเรียนดีทุก” ควรสร้างจิตสำนึกความรับผิดชอบในการวางแผนร่วมกันระหว่างบุคลากรในโรงเรียนกับชุมชนบนพื้นฐานสโลแกนการพัฒนา “โรงเรียนของเรา” ผู้บริหารควรปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่มักใช้วิธีการแถลงนโยบายให้ที่ประชุมปฏิบัติตาม ด้วย

การนำระบบบูรณาการใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการทำงานควรเชิญปราชญ์ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินงานของโรงเรียน ควรปรับทัศนคติของบุคลากรให้ตระหนักถึงความสำคัญและผลของการวางแผน ควรเชิญทุกภาคส่วนในโรงเรียนตั้งแต่การโรงเรียน บุคลากรครู ผู้ปกครองนักเรียน และชุมชนร่วมกันวางแผนการดำเนินงาน เพื่อขับเคลื่อนพัฒนาให้โรงเรียนมีคุณภาพ ควรทำเรื่องประกันคุณภาพการศึกษาให้เป็นปกติอย่างต่อเนื่องไม่ใช่เป็นฤดูกาล ที่ทุกฝ่ายทุกคนต้องทำร่วมกัน และการกำหนดมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา บุคลากรต้องร่วมกันสร้างความชัดเจนในองค์กรเป็นอันดับแรก และกำหนดแนวทางที่จะมอบให้กับสังคม

2) แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมด้านการดำเนินการตามแผน (D)

การพัฒนาการมีส่วนร่วมด้านการดำเนินการตามแผน บุคลากรควรยึดหลักการทำงานแบบบูรณาการ (การทำงานร่วมกัน) ควรกำหนดให้มีการปฏิญาณตนในการปฏิบัติงานร่วมกัน โดยมีการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรชัดเจนควรสร้างโมเดลอิสลามในการปฏิบัติงาน และสร้างอัตลักษณ์ความเป็นโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามร่วมกัน บุคลากรควรมีส่วนร่วมในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลการปฏิบัติงานบนพื้นฐานความจริง แล้วจัดเรียงลำดับความสำคัญของงานและปฏิบัติงานร่วมกัน ควรมีเวทีเพื่อให้บุคลากรร่วมกันนำเสนอข้อบกพร่องและสาเหตุในการปฏิบัติงาน แล้วตามด้วยการนำเสนอสิ่งที่ดีๆที่เกิดขึ้น หารมีการรวมกลุ่มโรงเรียนที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันเพื่อวางแผนและกำหนดนโยบายการทำงานร่วมกัน ผู้บริหารต้องพยายามสร้างคำพูดของตนให้สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานในลักษณะการเชิญชวนให้บุคลากรเข้ามามีส่วนร่วมให้มากที่สุด ควรมอบหมายการดำเนินงาน (ตะวักกัล) และร่วมกันขอพร (ดูอา) จากเอกองค์อัลลอฮ์ หลังจากที่ได้ปฏิบัติงานตามแผนที่ได้วางไว้ร่วมกัน เพื่อให้พระองค์ทรงประทานความสำเร็จ บุคลากรควรมีส่วนร่วมในการมอบหมายงาน เพื่อให้สามารถกระจายงานให้กับบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ ควรมีการนาฮีฮัต (การกล่าวตักเตือน) เพื่อมุ่งสู่การทำงานที่ดีขึ้น ควรหลีกเลี่ยงการวิพากษ์วิจารณ์โดยไม่มีเหตุผลสนับสนุน และควรมีส่วนร่วมในการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์กิจกรรมของโรงเรียนให้ชุมชนและสาธารณชนรับทราบ

3) แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมด้านการตรวจสอบผลการดำเนินงาน (C)

การพัฒนาการมีส่วนร่วมด้านการตรวจสอบผลการดำเนินงาน ควรจัดทำระบบ หรือโปรแกรมการตรวจสอบประเมินผลการดำเนินงานออนไลน์ในโรงเรียน ทั้งที่เป็นการประเมินตนเองและผู้อื่น ควรส่งเสริมทักษะการตรวจสอบผลการดำเนินงานของบุคลากร เพื่อให้สามารถนำไปปฏิบัติงานร่วมกันบนพื้นฐานของข้อมูลและความเป็นจริง ควรสร้างแนวคิดเกี่ยวกับการตรวจสอบร่วมกันว่า ไม่ได้เป็นกาจับผิดและชี้แจงการทำงานที่ผิดพลาด แต่เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนา ร่วมกันสร้างทีมงานเฉพาะเพื่อตรวจสอบผลการดำเนินงาน บุคลากรควรมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น การมีส่วนร่วมในการสอบถามความพึงพอใจของชุมชนในลักษณะการพูดคุยที่ร้านน้ำชา เป็นต้น และควรกำหนดให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบดูแลในแต่ละมาตรฐาน และให้มีการกำกับดูแลอย่างต่อเนื่อง

4) แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมด้านกานำผลการประเมินมาปรับปรุง (A)

การพัฒนาการมีส่วนร่วมด้านการนำผลการประเมินมาปรับปรุง บุคลากรควรมีส่วนร่วมในการนำข้อมูลที่ได้จากการประเมินผล ผู้การวางแผนการปฏิบัติงานในปีถัดไป บุคลากรควรมีส่วนร่วมเป็นคณะทำงานเพื่อติดตามสิ่งที่จะต้องนำมาปรับปรุงแก้ไข โดยผู้บริหารอาจเป็นประธานคณะทำงานเอง เพื่อให้สามารถขับเคลื่อนได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด ควรมีส่วนร่วมในการกำหนดสิ่งที่ต้องแก้ไขปรับปรุง ตั้งเป็นวาระเร่งด่วนของโรงเรียน ประชาสัมพันธ์แนวทางการแก้ไขสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดอำเภอ หรือสถานศึกษา ควรสร้างกลไกการทำงาน โดยแบ่งกลุ่มระดับ โรงเรียนเพื่อกระตุ้นและพัฒนาร่วมกันทางภาครัฐควรเพิ่มการจูงใจสำหรับโรงเรียนที่ผ่านการประเมินโดยการมอบเงินอุดหนุนเพิ่มจากการอุดหนุนสามัญอย่างเดียวยังเป็นการอุดหนุนทั้งสามัญและศาสนาและควรมีส่วนร่วมในการจัดทำกราฟแผนภูมิแสดงความสำเร็จของงาน

5.2 การอภิปรายผล

จากผลการวิจัยการมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของบุคลากรในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี มีประเด็นที่น่าสนใจควรนำมาอภิปรายผลดังนี้

5.2.1 ระดับการมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของบุคลากรในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี

ผลการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของบุคลากรในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ อาจเป็นผลเนื่องมาจากบุคลากรในโรงเรียนบางส่วนยังไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเองเท่าที่ควร ทำให้ไม่สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานได้อย่างเต็มที่ หรืออาจเป็นเพราะบุคลากรไม่ค่อยเห็นความสำคัญในการพัฒนาและไม่มีความตื่นตัวที่จะนำผลการประเมินมาเป็นข้อมูลในการดำเนินงานปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จารูวัจน์ สองเมือง และคณะ (2552 : บทคัดย่อ) ที่ได้วิจัยเรื่อง ระบบกลไกการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม พบว่า ปัญหาการดำเนินงานของโรงเรียนคือ การขาดความร่วมมือจากทุกฝ่ายในโรงเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของศิริพร ธนะสมบุรณ์ (2552 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษา การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัญหาการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของ มนตรี พรผล (2546 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดพังงา ซึ่งผลการวิจัยพบว่า กระบวนการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปราโมทย์ กิ่งแก้ว (2544 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดภูเก็ต ผลการวิจัยพบว่าระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของเมธ หิ่่นนุกูล (2544 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดนราธิวาส ผลการวิจัยพบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดนราธิวาส มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานโดยรวมทุกด้านและรายด้านอยู่ในระดับปานกลางและสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2544 : 167) ที่ได้ประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลทางการศึกษาด้านการให้คณะกรรมการโรงเรียนมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนพบว่า โดยภาพรวมที่ ประเทศคณะกรรมการ โรงเรียนมีส่วนร่วมในการบริหารอยู่ในระดับปานกลาง

ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาต้องสร้างความตระหนักให้กับบุคลากรในโรงเรียนให้เห็นถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมและเปิดโอกาสให้เข้ามามีส่วนในกระบวนการบริหารสถานศึกษา ซึ่งจะส่งผลดีต่อการบริหารโรงเรียน เนื่องจาก การมีส่วนร่วมของบุคลากรหลายฝ่ายจะส่งผลให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีคุณภาพ ดังที่ สัมฤทธิ์ กางเพ็ง(2545 : 10) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมจะทำให้ผลการปฏิบัติงานดีขึ้น การตัดสินใจมีคุณภาพมากขึ้น และส่งเสริมให้การปรับปรุงงานมีความเป็นไปได้สูง ตลอดจนผู้ร่วมงานมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานซึ่งผู้บริหารอาจสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับบุคลากรในรูปแบบการจัดประชุมอบรม สัมมนา และศึกษาดูงาน เพื่อให้บุคลากรมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาและสามารถนำไปปฏิบัติร่วมกันเป็นปกติอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

เมื่อพิจารณาระดับการมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของบุคลากรในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานีเป็นรายข้อในแต่ละด้าน ปรากฏผลดังนี้

1) การมีส่วนร่วมด้านการวางแผน (P) ผลการวิจัยพบว่าในภาพรวมการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง โดยการมีส่วนร่วมที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดตามอันดับสุดท้าย คือ การมีส่วนร่วมในการกำหนดแผนงานและวิธีการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา การมีส่วนร่วมในการจัดทำมาตรฐานการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพของสถานศึกษา ชุมชน และศักยภาพของสถานศึกษา และการมีส่วนร่วมในการสร้างเครื่องมือการประเมินคุณภาพการศึกษา ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะบุคลากรยังขาดประสบการณ์ด้านการวางแผนและสถานศึกษาไม่ได้เชิญผู้เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับ วิรัตน์ หมั่นจินะ (2544 : 6-7) ที่กล่าวว่า การจะทำให้โรงเรียนมีประสิทธิภาพ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง จะต้องมีความสัมพันธ์ระหว่างบ้าน ชุมชนเป็นอย่างดี ซึ่งภาคชุมชนจำเป็นต้องมีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษาที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น และน่าจะเป็นผลดีหากสถานศึกษาปฏิบัติตามข้อเสนอแนะจากงานวิจัยของศิริพร ธนะสมบุญ (2552:64) ที่ได้ศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต ๗ ผลการวิจัยพบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ผู้ตอบแบบสอบถามได้เสนอแนะให้เชิญปราชญ์ชาวบ้าน ผู้ปกครองที่มีความรู้ ชำนาญการบ้านมาอนุมาเป็นวิทยากรและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกัน และควรให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรเสริมสร้างทักษะด้านการวางแผนการปฏิบัติงานให้กับบุคลากรและพยายามให้สมาชิกได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกัน โดยการนำหลักการชูรอ (Shura) เป็นแนวทางในการวางแผนการดำเนินงานซึ่งป็นเงื่อนไขสำคัญของการดำเนินงานตามหลักการอิสลาม เนื่องจากการหุ้ปรึกษาหารือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกันเป็นกระบวนการทำงานในอิสลามประการหนึ่งที่สามารถเกิดขึ้นได้ในทุกขั้นตอนของการทำงาน จากนั้นนำมาผลที่ได้มาคัดเลือกแนวคิดที่ดีที่สุดเพื่อกำหนดเป็นแนวทางในการปฏิบัติร่วมกันต่อไป ดังอัลลอฮ์ ﷻ ตรัสในกุรอานว่า ﴿لَا مَرْفُوعٌ دُونَهُ﴾ “และจงปรึกษาหารือกับพวกเขาในกิจการทั้งหลาย” (อาลิอิมรอน :159)

และน่าจะเป็นประโยชน์มากยิ่งขึ้น หากสถานศึกษาได้ปฏิบัติตามข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถามที่ได้เสนอแนะว่า ควรเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการศึกษาข้อมูลสภาพปัจจุบันและปัญหาของสถานศึกษาเพื่อการวางแผนการดำเนินการให้มากกว่าที่เป็นอยู่ ควรมีการร่วมมือวางแผนร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และควรเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับจัดการศึกษาของโรงเรียนเข้าร่วมระดมสมองในการจัดทำแผนของโรงเรียน และน่าจะเป็นประโยชน์เช่นเดียวกันหากสถานศึกษาปฏิบัติตามแนวทางการพัฒนาที่ผู้เชี่ยวชาญได้นำเสนอในการวิจัยครั้งนี้คือ ควรดำเนินการเรื่องประกันคุณภาพการศึกษาให้เป็นปกติอย่างต่อเนื่องไม่ใช่เป็นฤดูกาล ที่ทุกฝ่ายทุกคนต้องทำร่วมกัน การกำหนดมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษามูลนิธิต้องร่วมกันสร้างความชัดเจนในองค์กรเป็นอันดับแรก และกำหนดแนวทางที่จะมอบให้กับสังคม สร้างจิตสำนึกความรับผิดชอบในการวางแผนร่วมกันระหว่างบุคลากรในโรงเรียนกับชุมชนบนพื้นฐานสโลแกนการพัฒนา“โรงเรียนของเรา” และสร้างโมเดลในการวางแผนการทำงานร่วมกันเพื่อมุ่งสู่“โรงเรียนดีกว่า”

2) การมีส่วนร่วมด้านการดำเนินการตามแผน (D) ผลการวิจัยพบว่า ในภาพรวมการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง โดยการมีส่วนร่วมที่มีค่าเฉลี่ยต่ำ ตามอันดับสุดท้าย คือการมีส่วนร่วมในการประชุมพบปะเพื่อสรุปผล จุดเด่น/จุดด้อยของแผนการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการนำสารสนเทศสมาวิเคราะห์และแปลผลให้มีความหมายแล้วนำมาใช้พัฒนาคุณภาพสถานศึกษา และการมีส่วนร่วมในการรวบรวม วิเคราะห์ สังเคราะห์ และนำเสนอข้อมูลการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการศึกษาในรอบปี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบุคลากรยังขาดทักษะในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการนำเสนอข้อมูล และสถานศึกษาไม่มีการประชุมพบปะเพื่อสรุปผลการดำเนินงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เกียรติศักดิ์วงศ์รักไทย (2549 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาการนำนโยบายโครงการยกระดับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กไปปฏิบัติ ผลการวิจัยพบว่า ด้านปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงานมีปัญหาเกี่ยวกับการขาดแคลน

บุคลากร ดังนั้นในกระบวนการดำเนินงานตามแผน สถานศึกษาควรจัดประชุมบุคลากรและควรส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ตลอดจนการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถ มีเจตคติที่ดีในการปฏิบัติงาน สร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานเพื่อให้สามารถปฏิบัติงานร่วมกันได้อย่างมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับ เมตต์เมตต์การุณจิตต์ (2541 : 13) กล่าวถึงการมีส่วนร่วมว่า ต้องมีเหตุให้เร้าใจ ซึ่งจะทำให้การกระทำบรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่มนั้น สอดคล้องกับ ชูชาติ พ่วงฉัตร (2541 : 12) ที่กล่าวถึงการมีส่วนร่วมว่า เป็นกระบวนการที่เข้าไปดำเนินการงานของบุคคลหรือกลุ่มเพื่อสะท้อนถึงความสนใจของตน หรือเพื่อให้การสนับสนุนทางด้านกำลังใจหรือทรัพยากรต่อสถาบันระบบที่ครอบคลุมการดำเนินชีวิตของบุคคล จะทำให้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีและเป็นที่พอใจของทุกฝ่าย และสอดคล้องกับคำตรัสอัลลอฮ์ﷻ ที่สั่งใช้ให้มุสลิมมีความสามัคคีกลมเกลียวรักใคร่ซึ่งกันและกัน อีกทั้งยังสั่งห้ามมิให้แตกแยกกันดังที่พระองค์ตรัสว่า

﴿وَأَعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا﴾

ความว่า : “ดังนั้นพวกเจ้าจงยึดมั่นในสายเชือกของอัลลอฮ์โดยพร้อมเพรียงกัน และพวกเจ้าอย่าได้แตกแยกกัน”

(อัลอิหมรอน : 103)

และสอดคล้องกับแนวทางที่ท่านนบีมุฮัมมัดﷺ ส่งเสริมสนับสนุนให้ปฏิบัติงานร่วมกันเป็นญูมาอะฮ์ (การทำงานเป็นทีม) ดังที่ท่านนบีกกล่าวถึงอันตรายของการทำงานที่ไม่เป็นญูมาอะฮ์ โดยท่านเปรียบเปรยกับแกะที่ออกนอกฝูงว่า

فَعَلِمَ ((كُلُّكُمْ مَعْزَةٌ فِي مَا تَأْكُلُ الَّذِي رُبِعَ مِنَ الْغَنَاءِ مَصِيَّةٌ))

ความว่า : “พวกท่านจงเป็นญูมาอะฮ์ แท้จริงแล้วหมาป่าจะกินแกะที่ออกนอกฝูง”

(บันทึกโดย Abi Daud : 150)

และน่าจะเป็นประโยชน์มากยิ่งขึ้น หากสถานศึกษาได้ปฏิบัติตามข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถามคือ ควรสร้างทีมงานที่มีคุณภาพ กำหนดแนวทางการทำงานที่ชัดเจน และให้มีการประสานงานกันอย่างกลมกลืน ควรประชุมปรึกษาหารือแนวทางการดำเนินงานร่วมกัน และควรส่งเสริมให้บุคลากรทำงานเป็นทีมและพัฒนาทีมงานร่วมกัน และน่าจะเป็นประโยชน์เช่นเดียวกันหากสถานศึกษาปฏิบัติตามแนวทางการพัฒนาที่ผู้เชี่ยวชาญได้นำเสนอ

ในการวิจัยครั้งนี้คือ บุคลากรควรมีส่วนร่วมในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลการปฏิบัติงานบนพื้นฐานความจริง แล้วจัดเรียงลำดับความสำคัญของงานและปฏิบัติงานร่วมกันควรมีเวทีเพื่อให้บุคลากรร่วมกันนำเสนอข้อบกพร่องและสาเหตุในการปฏิบัติงาน แล้วตามด้วยการนำเสนอสิ่งที่ดีที่เกิดขึ้น และบุคลากรควรมีส่วนร่วมในการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ กิจกรรมของ โรงเรียนให้ชุมชนและสาธารณชนรับทราบ

3) การมีส่วนร่วมด้านการตรวจสอบประเมินผลการดำเนินงาน (C) ผลการวิจัยพบว่า ในภาพรวมการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง โดยการมีส่วนร่วมที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อันดับสุดท้าย คือ การมีส่วนร่วมในการประเมินคุณภาพการศึกษาด้วยวิธีการที่หลากหลาย การมีส่วนร่วมในการสำรวจความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และการมีส่วนร่วมในการประเมินแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะสถานศึกษาไม่มีความชัดเจนในการประเมินผล และบุคลากรไม่มีส่วนร่วมในการตรวจสอบผลการดำเนินงาน ซึ่งสอดคล้องกับ เกลิม นิลแก้ว (2542 : 61) ที่กล่าวว่า กิจกรรมต่างๆจะสำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีนั้น ทุกฝ่ายควรจะมีส่วนร่วมช่วยเหลือ ตรวจสอบ และดำเนินการแก้ไข ปรับปรุง สอดคล้องกับ วัฒนชัย วัฒนศัพท์ (2544 : 84) ที่กล่าวว่า การประสานงานการมีส่วนร่วมเข้ากับกระบวนการตัดสินใจอย่างชัดเจนหรือพิจารณาทางเลือกต่างๆ และประเมินทางเลือกที่เหมาะสม จะทำให้เกิดความสมบูรณ์ขึ้น

และอาจเป็นไปได้ว่าบุคลากรยังขาดเทคนิคในการติดตามประเมินผล หรืออาจเป็นไปได้ว่าเครื่องมือวัดผลและรวบรวมข้อมูลผลการดำเนินงาน ไม่สามารถดำเนินการในลักษณะเหมือนกันได้ในแต่ละโรงเรียนซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นเรศ หิโนกุล (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า ด้านการกำกับ ติดตามการดำเนินงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานโดยรวมและรายชื่ออยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับ โสภาส โอพริก (2540 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของคณะกรรมการโรงเรียนในโครงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ จังหวัดนครราชสีมา” พบว่าคณะกรรมการโรงเรียนยังไม่ค่อยมีความรู้และทักษะตลอดจนเทคนิคในการติดตามผลเท่าที่ควร ดังนั้น สถานศึกษาควรกำหนดแนวทางในการตรวจสอบประเมินผลการดำเนินงานให้ชัดเจนว่า จะประเมินอะไร ใครเป็นผู้ประเมิน มีรูปแบบวิธีการประเมินอย่างไร มีเกณฑ์ในการประเมินอย่างไร และจะประเมินในช่วงเวลาใด ซึ่งสอดคล้องกับท่านนบีมูฮัมมัด ﷺ กล่าวถึงการตรวจสอบการกระทำของตนเองว่า

الكَيِّسُ مَنْ دَانَ (مَنْفَعَتَهُ الْمَاءَ وَوَعْتَمَّ بِكَ وَالْعَاجِزُ مَنْ أَتْبَعَ نَفْسَهُ هَـ
هَوَاهَا وَاتَمَخَى عَمَلَى اللَّهِ))

ความว่า : “ผู้ที่มิสติปัญญา นั้นคือผู้ที่คิดบัญชีกับตัวของเขาเองก่อนการ
กระทำสิ่งใดๆ และกระทำเพื่อสิ่งทีประสบกับเขาหลังจากตาย และผู้ที่
อ่อนแอ นั้นคือ ผู้ที่ได้ปลดปล่อยตัวขมเขาตามอารมณ์ใฝ่ต่ำ และหวัง
ต่ออัลลอฮ์ในสิ่งที่เป็นไปไม่ได้”

(บันทึก al-Tirmizi : 2461)

และน่าจะเป็นประโยชน์มากยิ่งขึ้น หากสถานศึกษาได้ปฏิบัติตามข้อเสนอแนะของ
ผู้ตอบแบบสอบถามที่ได้เสนอแนะว่า ควรมีการนิเทศติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน
ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง จัดทำและพัฒนาเครื่องมือการตรวจสอบการดำเนินงานร่วมกัน และควร
มีมาตรการตรวจสอบและร่วมสังเกตการณ์ดำเนินงานร่วมกัน และน่าจะเป็นประโยชน์
เช่นเดียวกันหากสถานศึกษาปฏิบัติตามแนวทางการพัฒนาที่ผู้เชี่ยวชาญได้นำเสนอในการวิจัย
ครั้งนี้ คือควรกำหนดให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบดูแลในแต่ละมาตรฐาน และ
ให้มีการกำกับดูแลอย่างต่อเนื่อง ควรจัดทำระบบหรือโปรแกรมการตรวจสอบประเมินผลการ
ดำเนินงานออนไลน์ในโรงเรียน ทั้งที่เป็นการประเมินตนเองและผู้อื่น และควรส่งเสริมทักษะ
การตรวจสอบผลการดำเนินงานของบุคลากร เพื่อให้สามารถนำไปปฏิบัติงานร่วมกันบน
พื้นฐานของข้อมูลและความเป็นจริง

4) การมีส่วนร่วมด้านการนำผลการประเมินมาปรับปรุงแก้ไข (A)

ผลการวิจัยพบว่า ในภาพรวมการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง โดยการมีส่วน
ร่วมที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดตามอันดับสุดท้าย คือ การมีส่วนร่วมในการนำผลจากการประชุมและผล
การตรวจสอบติดตาม ทบทวน และประเมินผลการดำเนินงานมาปรับปรุงพัฒนาระบบการ
ประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ การมีส่วนร่วมในการนำผลการประเมินไป
ใช้ปรับปรุงแผนงาน/โครงการนั้นให้ประสบผลสำเร็จ และการมีส่วนร่วมในการติดตามผลรับ
ข้อมูลย้อนกลับและนำไปเป็นข้อมูลปรับปรุงแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ทั้งนี้ อาจเป็น
เพราะสถานศึกษาไม่ค่อยมีการรายงานผล และไม่ได้แจ้งให้ทราบโดยทั่วกัน จึงทำให้ขาด
ข้อมูลรายละเอียดในการนำไปปรับปรุงแก้ไขซึ่งสอดคล้องกับ ชูชาติ พ่วงสมจิตร (2540 : 85)
ที่ศึกษาวิจัยการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของชุมชน
กับโรงเรียนประถมศึกษาในเขตปริมณฑล กรุงเทพมหานคร” พบว่า คนในชุมชนต้องการให้

โรงเรียนมีคุณภาพไม่เป็นรองใครและต้องการให้โรงเรียนสอนลูกหลานของเขาให้ดี ชี้อรรถร่วมจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ความรู้แก่นักเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน และข้อประสานงานกับส่วนราชการต่างๆ เชิญเจ้าหน้าที่มาให้ความรู้กับนักเรียน การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติหน้าที่ที่สุด ซึ่งสาเหตุอาจมาจากขาดการประสานงานที่ดี และการไม่มีเวลาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสอดคล้องกับงานวิจัยของโสภาส โอพริก (2540 : 80) ที่ศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของคณะกรรมการ โรงเรียนในโครงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จังหวัดนครศรีธรรมราช” กล่าวว่า กรรมการโรงเรียนบางส่วนไม่มีเวลาในการเข้าร่วมทำและสอดคล้องกับงานวิจัยของวิไล ตั้งจิตสมคิด(2539 : 319) กล่าวว่า โรงเรียนกับคณะกรรมการศึกษาขาดการประสานงานที่ดีเพราะต่างฝ่ายต่างมีภาระงานที่ต้องรับผิดชอบด้วยกัน และเกิดจากการไม่ให้ความสำคัญแก่กัน

ดังนั้น สถานศึกษาควรนำผลการประเมินมาวิเคราะห์จุดเด่นและจุดที่ควรพัฒนา โดยเทียบเคียงผลการปฏิบัติงานกับเป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งผลที่ได้จะสะท้อนถึงสิ่งที่จะต้องได้รับการปรับปรุงและพัฒนา จากนั้น วิเคราะห์หาสาเหตุในรูปแบบการระดมความคิดจากทุกฝ่ายเพื่อการแก้ไขปัญหาเพื่อมุ่งสู่การทำงานที่ดียิ่งขึ้นต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับหลักการอิสลามที่ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการพัฒนาการทำงานสุจริตทางที่ดีขึ้นและถูกต้องกว่าเดิม โดยผู้ปฏิบัติจะได้รับผลบุญเป็นการตอบแทน ดังที่ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ กล่าวว่า

هُدًى كَانَ لَهُ مِنْ ((الْأَجْرِ مِثْلُ أَجْرِ مَنْ تَبِعَهُ لَا يَنْقُصُ ذَلِكَ شَيْئًا وَمَنْ دَعَا إِلَى ضَلَالَةٍ كَانَ عَلَيْهِ مِنَ الْإِثْمِ أَثْمُ ثَمَلٍ مَنْ تَبِعَهُ لَا يَنْقُصُ ذَلِكَ مِنْ آثَامِهِمْ شَيْئًا))

ความว่า : “ผู้ใดเชิญชวนผู้อื่นไปสู่แนวทางที่ถูกต้อง เขาก็จะได้รับผลบุญเท่ากับผลบุญของผู้ปฏิบัติตามคำเชิญชวนของเขา โดยที่ผลบุญของเขาเหล่านั้นไม่ได้ขาดหายไปแต่ประการใด และผู้ใดที่เชิญชวนผู้อื่นสู่ทางหลงผิด เขาก็จะได้รับผลบาปเท่ากับผลบาปของผู้ปฏิบัติตามคำเชิญชวนของเขา โดยที่ผลบาปของเขาเหล่านั้นไม่ได้ขาดหายไปแต่ประการใด

(บันทึกโดย Muslim : 2674)

และน่าจะเป็นประโยชน์มากยิ่งขึ้น หากสถานศึกษาได้ปฏิบัติตามข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ ควรส่งเสริมให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการประชุมรับทราบ และให้ข้อเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงและพัฒนา ควรให้บุคลากรและชุมชนมีส่วนร่วมในการ

ดำเนินงานและแก้ปัญหา และควรมีการประชุมปรึกษาหารือก่อนการดำเนินการปรับปรุงแก้ไข และน่าจะเป็นประโยชน์เช่นเดียวกันหากสถานศึกษาปฏิบัติตามแนวทางการพัฒนาที่ผู้เชี่ยวชาญที่ได้นำเสนอในการวิจัยครั้งนี้คือ บุคลากรควรมีส่วนร่วมในการนำข้อมูลที่ได้จากการประเมินผล ผู้การวางแผนการปฏิบัติงานในปีถัดไป ควรมีส่วนร่วมเป็นคณะทำงานเพื่อติดตามสิ่งที่จะต้องนำมาปรับปรุงแก้ไข โดยผู้บริหารอาจเป็นประธานคณะทำงานเอง เพื่อให้สามารถขับเคลื่อนได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด และควรร่วมกันกำหนดสิ่งที่จะต้องแก้ไขปรับปรุง ตั้งเป็นวาระเร่งด่วนของโรงเรียนประชาสัมพันธ์แนวทางการแก้ไข

5.2.2 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพ การศึกษาของบุคลากรในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี จำแนกตาม สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพ การศึกษาของบุคลากรในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานีพบว่า

1) บุคลากรที่มีเพศต่างกันมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพ การศึกษาโดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเพศไม่ใช่แปรสำคัญที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่ง สอดคล้องกับหลักการทำงานในอิสลามที่ได้ให้ความเสมอภาคในการปฏิบัติงานระหว่างเพศ ชายกับเพศหญิง ดังคำตรัสของอัลลอฮ์^ﷻ เกี่ยวกับการได้รับผลตอบแทนในการทำ ความดี ระหว่างเพศชายและเพศหญิงว่า

﴿ مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِّنْ ذَكَرٍ أَوْ أُنْثَىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهٗ حَيٰوةً طَيِّبَةً وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَجْرَهُمْ بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٧٧﴾ ﴾

ความว่า : “ผู้ใดปฏิบัติความดีไม่ว่าจะเป็นเพศชายหรือเพศหญิงก็ตาม โดยที่เขาเป็นผู้ศรัทธา ดังนั้นเราจะให้เขาคำรางวัลที่ดี และแน่นอนเราจะตอบแทนพวกเขาซึ่งรางวัลของพวกเขาที่ดียิ่งกว่าที่พวกเขาได้เคยกระทำไว้” (อันนะหฺลฺ: 97)

2) บุคลากรที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้ที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีความรู้ความเข้าใจ และให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในระดับที่ต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับ รัฐพัฒน์ ยานะนวล(2543 : 44-45) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดพะเยา พบว่า สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลมีระดับการศึกษาในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาเป็นส่วนมาก ทำให้ไม่สามารถเข้ามารับผิดชอบและประสานงานของการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างเต็มที่ จึงทำให้การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลอยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับ เกษม หมั่นตาบุตร (2543 : 57-58) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดเชียงราย พบว่า สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี ดังนั้น การเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง

3) บุคลากรที่มีตำแหน่งต่างกัน มีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะบางตำแหน่งไม่ได้มีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาทุกชั้น ตอนสภาพการปฏิบัติงานจึงแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ ชงชัย สันติวงษ์(2539 : 430) ที่กล่าวว่าบทบาทหรือตำแหน่งต่างกัน เป็นสาเหตุที่ทำให้การตีความของข้อมูลข่าวสารแตกต่างกันออกไปสอดคล้องกับงานวิจัยของ มนตรี พรผล (2546 : 93) ที่ศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดพังงา โดยเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามตำแหน่ง พบว่า โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติและสอดคล้องกับงานวิจัยของปราโมทย์ กิ่งแก้ว(2544 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดภูเก็ตโดยเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาตามสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้น สถานศึกษาต้องสร้างจิตสำนึกร่วมกันระหว่างบุคลากรว่า เมื่อบุคคลใดได้รับการคัดเลือกให้มาทำหน้าที่ต่างๆจะต้องไม่เพิกเฉยละเลยในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบดังกล่าว เพราะมันเป็นอمانةสุ(ของฝาก) ที่ผู้แบกรับจะต้องถูกอัลลอฮ์สอบสวน ดังอัลลฮฺ ๗๕ ตรีว่า

﴿ إِنَّا عَرَضْنَا الْأَمَانَةَ عَلَى السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالْجِبَالِ فَأَبَيْنَ أَنْ يَحْمِلْنَهَا وَأَشْفَقْنَ مِنْهَا وَحَمَلَهَا الْإِنْسَانُ إِنَّهُ كَانَ ظَلُومًا جَهُولًا ﴾

ความว่า : “แท้จริงเราได้เสนออะมานะฮฺ (หน้าที่และความรับผิดชอบต่างๆ) แก่ชั้นฟ้าทั้งหลายและแผ่นดินและแก่มนุษย์ แต่พวกมันปฏิเสธจะแบกรับมันและ ขยาดกลัวต่อมัน และมนุษย์ได้แบกรับมันเพราะว่า มนุษย์เป็นผู้อธรรมโง่เขลาขี้ขลาด”

(อัลอะหฺซาบ : 72)

และสอดคล้องกับท่านนบี ﷺ กล่าวว่า

أَدَّ الْأَمَانَةَ إِلَيَّ (مَنْ أَمِنَ اللَّهُ مَا نَخِئُ بِهِ وَمَلَأَ بِهِ خَلْقَ الْأَرْضِ))

ความว่า "ท่านพึงต้องซื่อสัตย์รับผิดชอบต่อผู้ที่ให้ความไว้วางใจต่อท่าน และอย่าบิดพลิ้วแม้กับผู้ที่เคยบิดพลิ้วต่อท่านก็ตาม

(บันทึกโดย al-Tirmizi : 1264)

4) บุคลากรที่มีอายุการทำงานต่างกัน มีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในภาพรวมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะส่วนน้อยของผู้ตอบแบบสอบถามครั้งนี้ที่มีอายุการทำงานมาก ส่วนรายด้านมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประสบการณ์ ความเชี่ยวชาญ และอายุการทำงาน ตลอดจนการได้รับข้อมูลข่าวสารเป็นไปอย่างไม่ทั่วถึง หรืออาจมีอยู่ในระดับหนึ่งเท่านั้น ซึ่งสอดคล้อง พิสิฐ พิษณานนท์ (2530 : 21) ที่กล่าวว่า มนุษย์แต่ละคนมีความสามารถ ความฉลาด เจตคติ หรือสิ่งแวดล้อมรอบตัวแตกต่างกันไม่ว่ามากหรือน้อย จะทำให้มนุษย์มีความคิด และการปฏิบัติงานแตกต่างกันออกไป และสอดคล้องกับอัลลอฮฺ ﷻ ตรัสถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลว่า

﴿ وَرَفَعَ بَعْضَكُمْ فَوْقَ بَعْضٍ دَرَجَاتٍ لِيُبْلِغَكُمْ فِي مَا آتَاكُمْ ﴾

ความว่า : “และได้ทรงเทิดบางคนของพวกเจ้าเหนือกว่าอีกบางคนหลายชั้นเพื่อที่พระองค์จะทรงทดสอบพวกเจ้าในสิ่งที่พระองค์ได้ทรงประทานแก่พวกเจ้า”

(อัลอันอาม: 165)

5) บุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะการปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีความรู้ความเข้าใจ มีบทบาทหน้าที่ และมีแนวทางการปฏิบัติงานที่แตกต่างกันตามศักยภาพและความพร้อมของโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ พันธ์ หันนากรินทร์ (2540 : 10) ที่กล่าวว่า โรงเรียนที่มีความพร้อมในทุกๆด้าน บุคลากรปฏิบัติงานได้ดีกว่าโรงเรียนที่ขาดแคลนสอดคล้องกับ วิจิตร ศรีสะอ้าน (2532 : 42) ที่กล่าวว่า ประสิทธิภาพของการบริหารงานต่างๆขึ้นอยู่กับความพร้อมของทรัพยากรด้านการบริหาร ส่งผลให้โรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีทรัพยากรทางการบริหารและความพร้อมที่ต่างกัน และสอดคล้องกับ Rosenhoitz (1989 อ้างถึงใน Ali Mohamad Jubran Saleh, 2551 : 1) ที่สรุปประเภทโรงเรียนออกเป็น 2 ประเภท คือ 1) โรงเรียนที่หยุดอยู่กับที่ (Stuck School) ซึ่งเป็นโรงเรียนที่ไร้ประสิทธิภาพ และ 2) โรงเรียนพัฒนา (Moving School) ซึ่งเป็นโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ มีสิ่งจูงใจ และการร่วมมือสูง

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้

จากการวิจัยที่พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของบุคลากรในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี ในภาพรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง สมควรอย่างยิ่งที่จะต้องปรับปรุงพัฒนาการมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของบุคลากรให้มากยิ่งขึ้น ดังนี้

1) ด้านการวางแผนการปฏิบัติงาน สถานศึกษาต้องสร้างความตระหนักให้บุคลากรเห็นถึงความสำคัญของการวางแผนก่อนการดำเนินงานว่าเป็นสิ่งจำเป็นในกระบวนการบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งจะส่งผลต่ออนาคตของสถานศึกษา นอกจากนี้ ควรเปิดโอกาสให้บุคลากรในสถานศึกษาและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาและควรพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับการปฏิบัติงานในด้านต่างๆให้ถูกต้องและป็นปัจจุบัน ที่สามารถนำไปใช้ในการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างสะดวกรวดเร็ว

2) ด้านการดำเนินการตามแผน ควรจัดอบรมให้บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามแผนงานของโรงเรียนตามกระบวนการของวงจรPDCA นอกจากนี้ผู้บริหารควรปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้สามารถเชื่อมโยงบุคลากรทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการศึกษา และต้องมีการกระจายอำนาจให้บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ตลอดจนการสร้างขวัญและกำลังใจให้ผู้ร่วมงานอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

3) ด้านการตรวจสอบประเมินผล ควรอบรมให้ความรู้แก่บุคลากรว่าจะตรวจสอบอะไรบ้างและบ่อยครั้งแค่ไหน ตลอดจนการร่วมกันสร้างเครื่องมือการตรวจสอบประเมินผลที่สามารถวัดได้ตรงตามความเป็นจริงและสภาพที่เกิดขึ้นจริง และการร่วมกันจัดทำรายงานผลการตรวจสอบเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไข

4) ด้านการนำผลการประเมินไปปรับปรุงแก้ไขควรส่งเสริมให้โรงเรียนสร้างแบบสรุปผลและรวบรวมข้อมูลให้ครบถ้วนตามกระบวนการบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามขั้นตอนPDCA และควรส่งเสริมให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการนำผลการประเมินไปวิเคราะห์และเป็นข้อมูลพื้นฐานในการปรับปรุงแผนงานและวางกรอบแนวทางการดำเนินงานพัฒนาในปีต่อไปเพื่อให้ได้คุณภาพสูงขึ้นกว่าเดิม

5.3.1 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาการมีส่วนร่วมภายใต้กรอบการดำเนินงานในอิสลามในกระบวนการบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของบุคลากรในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

2) ควรศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของบุคลากรในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

3) ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของบุคลากรตามกระบวนการวงจรเดมมิ่ง (PDCA)

4) ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของบุคลากรในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

5) ควรศึกษากลยุทธ์การมีส่วนร่วมในการบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของบุคลากรในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม